

АБ ПЕРСПЕКТЫВАХ ЖАНЧЫН У ПОЗНЕСЯРЭДНЯВЕЧНЫМ ГОРАДЗЕ

Горад у сярэднія вякі – з'ява вельмі унікальная. Здаецца, гараджан тых часоў можна параўнаць з эмігрантамі ў нашы дні. Большасць з іх ламала ўсе сувязі з мінулым, са звыклым светам (у дадзеным выпадку – з вёскай) і перабіралася ў невядомы асяродак, агароджаны мурамі, са сваім рытмам жыцця, законамі, ладам. Удзельная вага карэнных гараджан у агульнай колькасці насельніцтва горадоў была невялікай. Асноўная маса – гэта чужакі з навакольных вёсак, гандляры, клірыкі, нецэхавыя рамеснікі. Амаль усіх, пералічаных вышэй, можна аднесці да групы, звязанай з працяглым прафесійным навучаннем, а гэта значыць, што семі яны заводзілі вельмі позна, калі ўвогуле заводзілі. Гэты факт адбіўся на такіх сацыяльных з'явах, як масавыя згвалтаванні кабет, росквіт прастытуцыі, а таксама на з'яўленні шарывары. Для жанчын жыццё ў грамадстве халасцякоў, якое адчувала востры дэфіцыт кабет (а менавіта гэтакім грамадствам і быў сярэднявечны горад) было вельмі небяспечна. Але ці кампенсавалася гэта хоць нейкімі перспектывамі? Нягледзячы на меркаванне некаторых даследчыкаў, якія сцвярджаюць, што статус жанчыны ў позняе сярэднявечча быў даволі высокі, думаецца, адзіная магчымая рэалізацыя для жанчыны ў тагачасным грамадстве была яе рэалізацыя як жонкі і маці, гаспадыні ў сям'і. Канешне, былі і нетыповыя сітуацыі, калі вясковыя пастушкі з багатым уяўленнем і цвёрдай верай у сваю богавыбранасць выратоўвалі цэлыя дзяржавы і каранавалі дафінаў, але гэтыя выпадкі з разраду тых выключэнняў, якія толькі пацвярджаюць правіла. Для абсалютнай большасці жанчын іх кар'ера – гэта іх шлюб. На якую ж партыю можна было разлічваць у горадзе? Шлюбы ў бюргерскім, патрыцыянскім асяродку заключаліся, як і ў феадальным, хутчэй як саюз двух набітых грашымі магалеяк. Таму простае дзяўчыне, не абцяжаранай вялікім пасагам, можна было разлічваць толькі на саюз з пажылым бяздзетным цэхавым майстрам альбо купцом, які аўдавеў, і якому, як кажуць, бес трапіў у рэбро. Нягледзячы на розніцу ва ўзросце, а можа дзякуючы ёй, такі шлюб можна назваць шчаслівым: пасля хуткай смерці мужа жонка атрымлівала ў спадчыну ўсю яго маёмасць і яго справу. Маладая яшчэ жанчына магла ці наняць майстра для працы (ён не лічыўся сябрам цэху), ці выйсці замуж у другі раз, але зараз ужо па ўласным жаданні, безручы ва ўвагу свае пачуцці. Гэты прыклад можна назваць амаль ідэальным для кабет, але ў рэальным жыцці нямногім так шанцавала. Аб такім рэдкім выпадку можна прачытаць у панараме ангельскага жыцця XIV стагоддзя «Кентэрберыйскіх апавяданнях» Чосэра. Адна з ягоных гераіняў – батская ткачыха – выйшла замуж у першы раз у 12 гадоў, а потым перажыла пяць мужоў, прычым

попні быў маладзейшы за яе на 20 гадоў студэнт. Вось, як Алісан – батская ткачыха – адзваецца аб сваіх партыях: «Всю правду о мужьях своих открою:/ хороших было три, а скверных двое./ Хорошие все были старики и богачи» [1]. У «Кентэрберыйскіх апавяданнях» ёсць яшчэ цікавыя сюжэты аб жонцы старога купца, якая падманвае яго з манахам (апавяданне шкіпера), і аб жонцы цесляра, якой больш да спадабы малады студэнт Нікалас (апавяданне млынара). Больш шанцаў было выйсці замуж за падмайстра, які ў выпадку няхуткага з'яўлення дзяцей (дзеці для яго азначалі галечу) мог да 40 гадоў скончыць навучанне і прайсці іспыт на званне майстра. А да гэтага шчаслівага моманту ўступлення ў цэх прыходзілася туліцца па маленькіх пакойчыках, якія зрэдку атапліваліся ўміку, плаціць за гэта шалёныя грошы і выбіраць паміж абедам і вячэрай, бо дзіволиць сабе і тое і другое было немагчыма. Гэта, безумоўна, самы сумленны варыянт, але і, як гэта часта здараецца ў жыцці, адначасова самы цяжкі. Таму вельмі шмат маладых дзяўчат выбіралі нешта прамежкавае паміж першым і другім – яны жылі ў дамах заможных бюргераў, служылі пакаёўкамі, часам, для рэлаксацыі выконвалі заповет, які ім пакінуў Франсуа Віён: «Затем служанкам и ликеям я завещаю: пировать,/ господской снеди не жалея! Фазанов, уток – всё сожрать,/ напиться так, чтобы не встать, к утру еще опохмелиться/ и на хозяйскую кровать с любезным другом завалиться» [2]. Шчыра кажучы, так весела нававіць час у адсутнасць гаспадароў даводзілася не ўсім і вельмі зрэдку. Астатнія дзяўчаты пасля рабочага дня, увечары, хадзілі ў шынкі, дзе іх частавалі мінном, дзе яны маглі патанчыць, паразмаўляць, падурэць з мілым сябруком. А вясной, летам і на пачатку восені ўсе навакольныя лясы былі поўныя закаханымі пірамі. Такіх дзяўчат ні ў якім разе нельга назваць прастытуткамі, бо нават, калі яны і атрымлівалі нейкія падарункі за свае ласкі і знакі ўвагі, гэта быў усяго голькі адпачынак ад працы, а не сталы занятак.

Літаратура

1. Чосер Дж. Кентерберийские рассказы. – М., 1988. – С.285.
2. Вийон Ф. Лирика. – М., 1981. – С.104.